

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزية

מעמדות וחמישונים בחברה

יפית אלפנדרי, ראש תחום צריכה וכספים, אגף מיקרו כלכלה,
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

במסגרת פורום מאקרו, אוניברסיטת בר אילן

2/5/2013

מעמדות בחברה

- ▶ כל חברה מחולקת למערכת היררכית
- ▶ תאוריית הריבוד החברתי – מקס ובר, ציין שלושה מימדים: **מעמד כלכלי**, **סטטוס** (כבוד ויוקרה), **ועצמה פוליטית**
- ▶ השימוש הנהוג ביותר במונח 'מעמד' הוא לציון מעמד כלכלי שמתקשרת להגדרה החברתית – מעמד סוציו-אקונומי
- ▶ **שלושה מעמדות מרכזיים** בכל חברה: עניים, מעמד ביניים ועשירים

כיצד מודדים מעמדות ופערים

- ▶ פערים במה? הכנסות? הוצאה? בעלות על דירה?
- ▶ פערים בין מי? בין אנשים? בין משפחות? בין ישובים?
- ▶ פערים אובייקטיביים או פערים סובייקטיביים?
- ▶ האם המדידה היא ישירה או עקיפה?

- ▶ המדדים המרכזיים לבחינת המעמדות:
  - עניים – מדידה יחסית או מוחלטת
  - מעמד ביניים - גישה אובייקטיבית או סובייקטיבית
  - עשירים – מדד אי השיוויון – ג'יני

הגדרות שונות של מעמד הביניים

- ▶ לפי מרכיב ההכנסה – רמה של משקי בית או אנשים
- ▶ לפי מדד חברתי כלכלי שמפרסמת הלמ"ס ברמה של ישוב
  - מדד חברתי כלכלי הוא מדד שמפרסמת הלמ"ס
  - פעם בכמה שנים לאפיין רשויות מקומיות
  - המדד מורכב מ-16 משתנים בתחומים של
  - דמוגרפיה, השכלה וחינוך, תעסוקה וגמלאות ורמת חיים
- ▶ לפי סדרה של שאלות סובייקטיביות – רמה של פרט

חמישונים של משקי בית

- ▶ מהו מקור הנתונים לבנייתם
- ▶ כיצד הם נבנים
- ▶ מהו הרכב האוכלוסייה שלהם
- ▶ מרכיבים שונים של רמת חיים בעשירונים : הכנסות, הוצאות, דיור, בעלות על מוצרים
- ▶ השוואה ביניהם למדדים אחרים

מקור נתונים: סקר הוצאות משק הבית, סקר הכנסות--< סקר תקציב משק הבית

- ▶ סקר הבא למדוד את ההוצאות החודשיות על מוצרים ושירותים של משקי הבית בישראל וכן את הכנסות משקי הבית
- ▶ הסקר קיים מתחילת שנות החמישים
- ▶ עד שנת 1997 הוא בוצע אחת לחמש שנים בערך, משנת 1997 הוא מבוצע כל שנה
- ▶ שלוש מטרות מרכזיות לסקר:
  1. קביעת משקלים לסל המוצרים והשירותים של מדד המחירים לצרכן
  2. משמש כבסיס לאמידת הצריכה הפרטית בחשבונות לתמ"ג
  3. קביעת קו העוני ואי שיוויון

איסוף הנתונים

מדגם: דירות

יחידת החקירה: משק בית

גודל מדגם: 6,000 משקי בית (1997-2011)

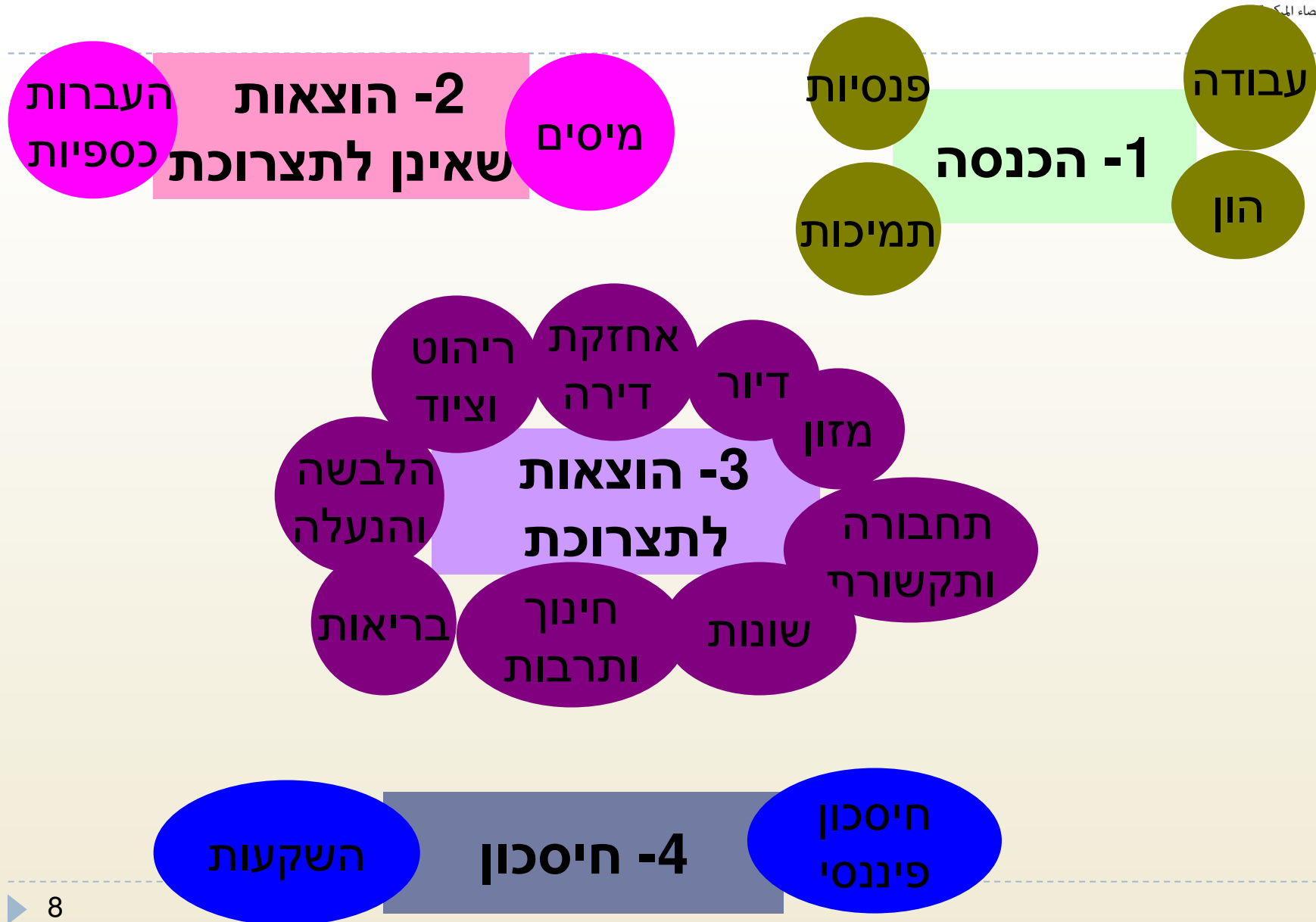
החל מ-2012:

כ-9,000 משקי בית וכ-30,000 נפשות

אחוזי השבה: 85%

שאלונים: שלושה שאלונים לכל משק בית

סיווג המוצרים, השירותים וההכנסות

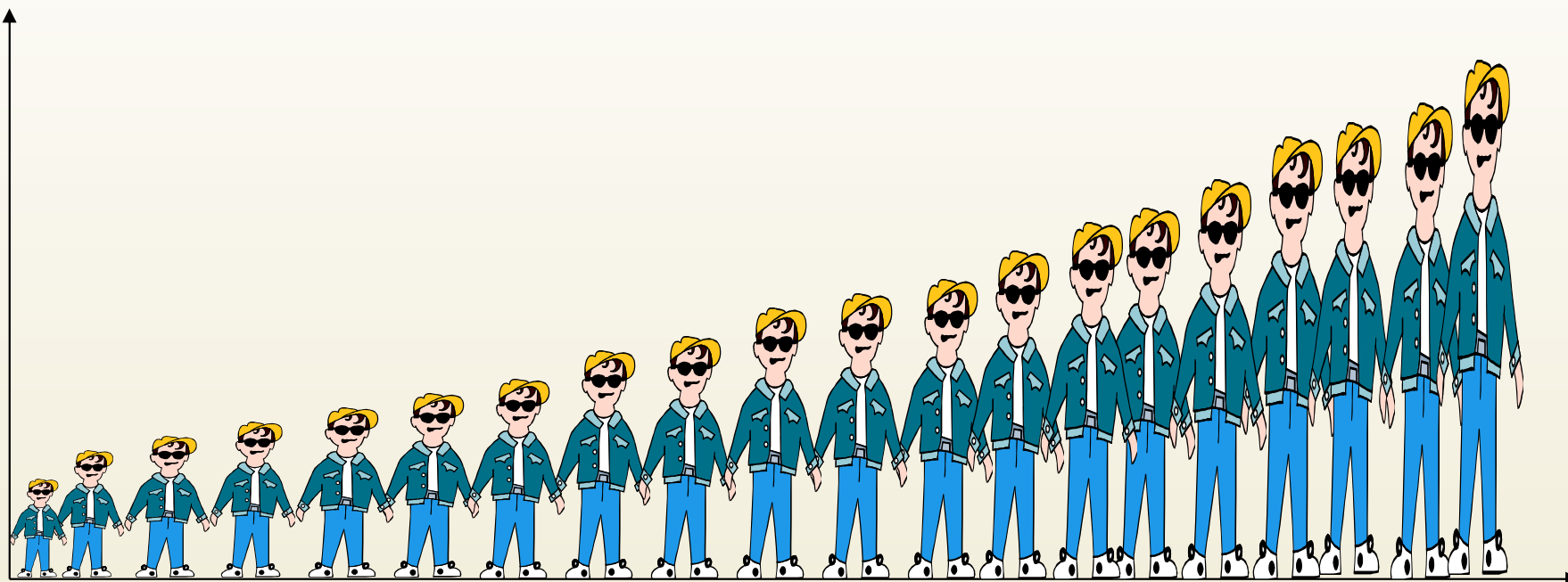
מהם עשירונים / חמישונים?

- ❖ סידור האוכלוסייה לפי סדר עולה בקריטריון מסויים, בדרך כלל לפי הכנסות / הוצאות החל במשק הבית בעל ההכנסה הנמוכה ביותר וכלה במשק הבית בעל ההכנסה הגבוהה ביותר
- ❖ חלוקה, לפי הסידור שנעשה, לעשר קבוצות שוות בגודלן
- ❖ עשירון הוא קבוצה הכוללת 10% מהאוכלוסייה
- ❖ חמישון הוא קבוצה הכוללת 20% מהאוכלוסייה
- ❖ חלוקת לפי חמישונים / עשירונים מהווה כלי מרכזי לסיווג מעמדות באוכלוסייה

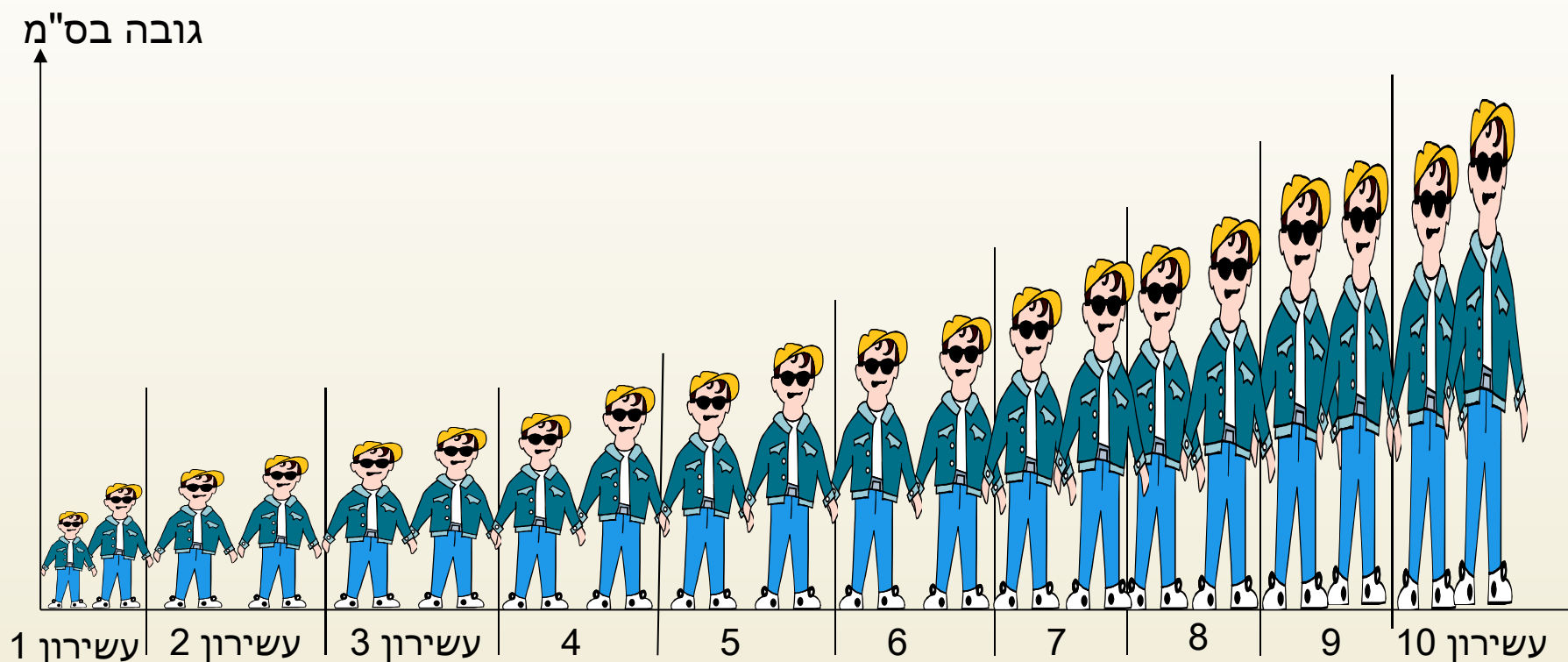
שלב א: סידור ילדי הכיתה לפי גובהם

גובה בס"מ

שלב ב: חלוקה ל 10 קבוצות בעלות מספר ילדים

שווה

נפש סטנדרטית

- ▶ גודל משק הבית משפיע על רמת החיים שאפשר לקיים מהכנסה נתונה. כדי ליצור בסיס השוואה מתאים יותר של משקי בית בעלי מספר נפשות שונה, נהוג להשוותם לפי הכנסה לנפש סטנדרטית
- ▶ בשל יתרונות לגודל נערך שקלול של מספר הנפשות לפי סולם אחיד שבו ככל שעולה מספר הנפשות, ניתן משקל שולי הולך ופוחת לכל נפש המתווספת למשק הבית
- ▶ סולם השקילות מייצג את התוספת השולית הפוחתת לכל נפש המתווספת למשק בית

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزي

סולם אחיד לחישוב נפש סטנדרטית (ישראלי)

משקל שולי לנפש	מספר הנפשות הסטנדרטיות	מספר הנפשות במשק הבית
1.25	1.25	נפש אחת
0.75	2.00	2 נפשות
0.65	2.65	3 נפשות
0.55	3.20	4 נפשות
0.55	3.75	5 נפשות
0.50	4.25	6 נפשות
0.50	4.75	7 נפשות
0.45	5.20	8 נפשות
0.40	5.60	9 נפשות
0.40		כל נפש נוספת

הגדרת חמישונים של משק בית להכנסה נטו לנפש סטנדרטית

- ❖ חמישוני הכנסה למשק בית
- ❖ הכנסה נטו – הכנסה מכל המקורות (עבודה, פנסיה, קצבאות ותמיכות והון) אחרי הפחתת מס
- ❖ נפש סטנדרטית – כפי שהוגדר
- ❖ כולל זקיפת שירותים מבעלות על רכב ודירה

חמישוני רמת חיים

נחוני הינוד

הרכב
דמוגרפי

חמישונים

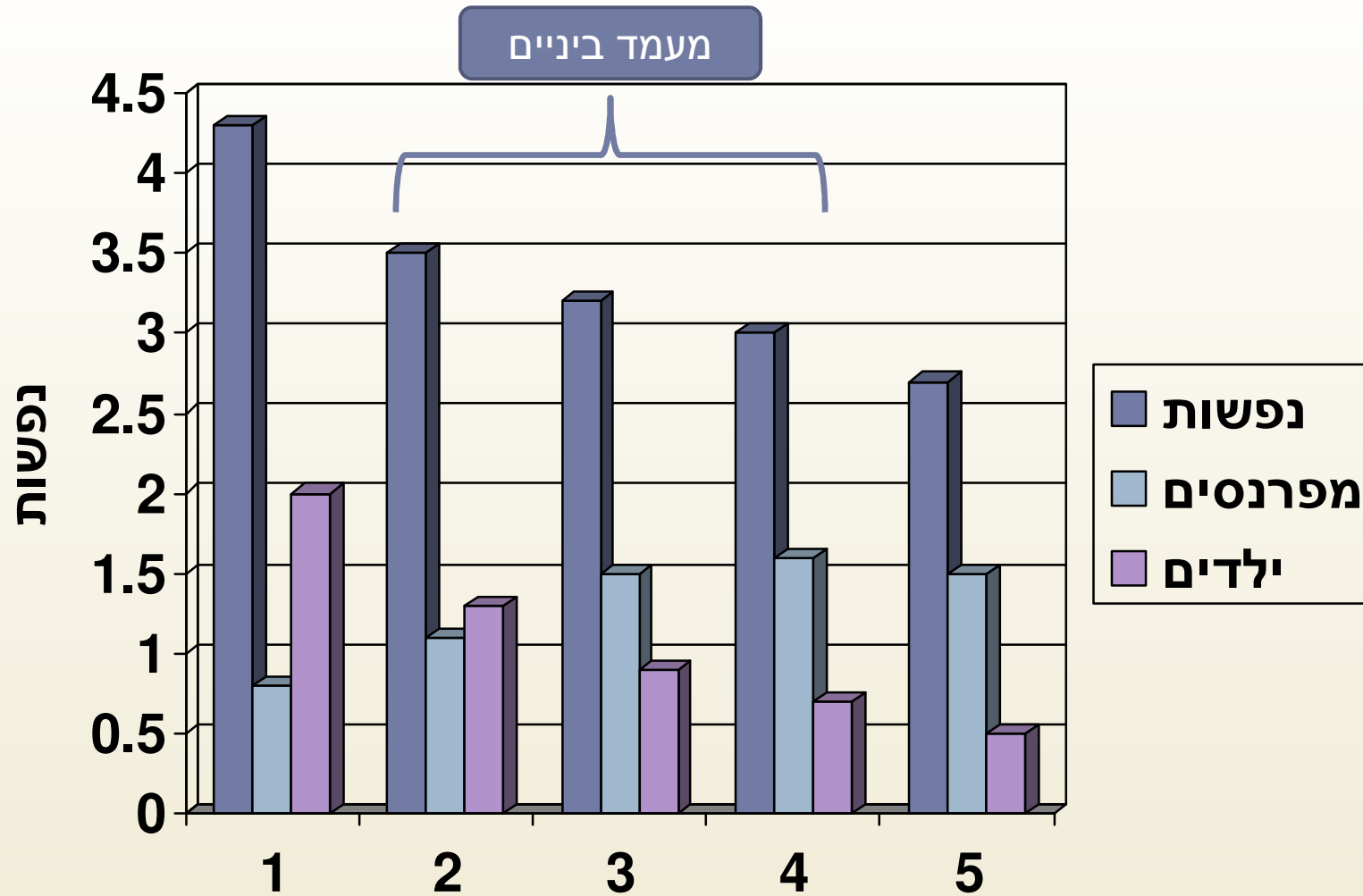
נחוני דיוד

בעלות על
מוצרים

הכנסות
והוצאות

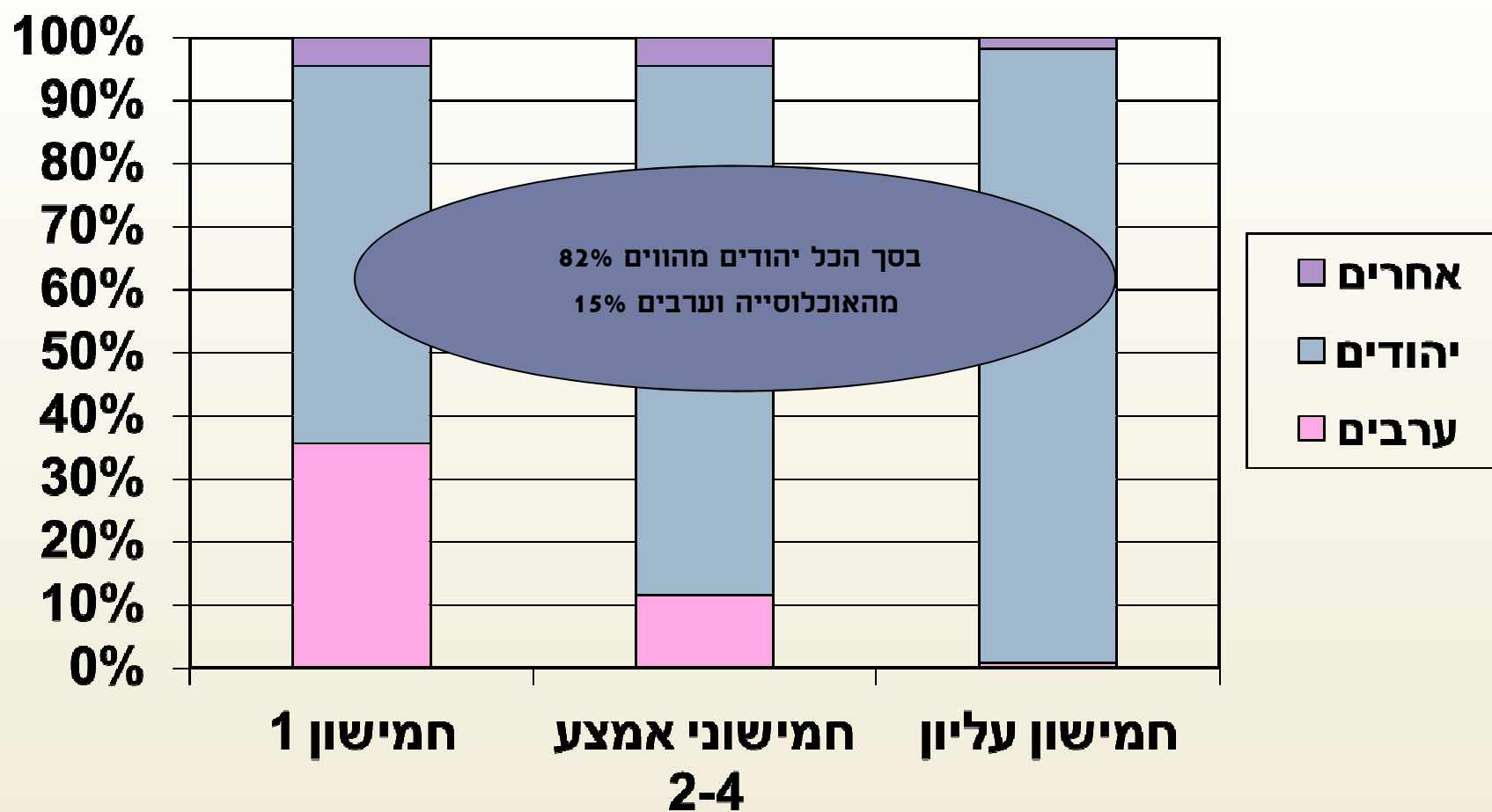

הרכב דמוגרפי חמישוני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית - 2011

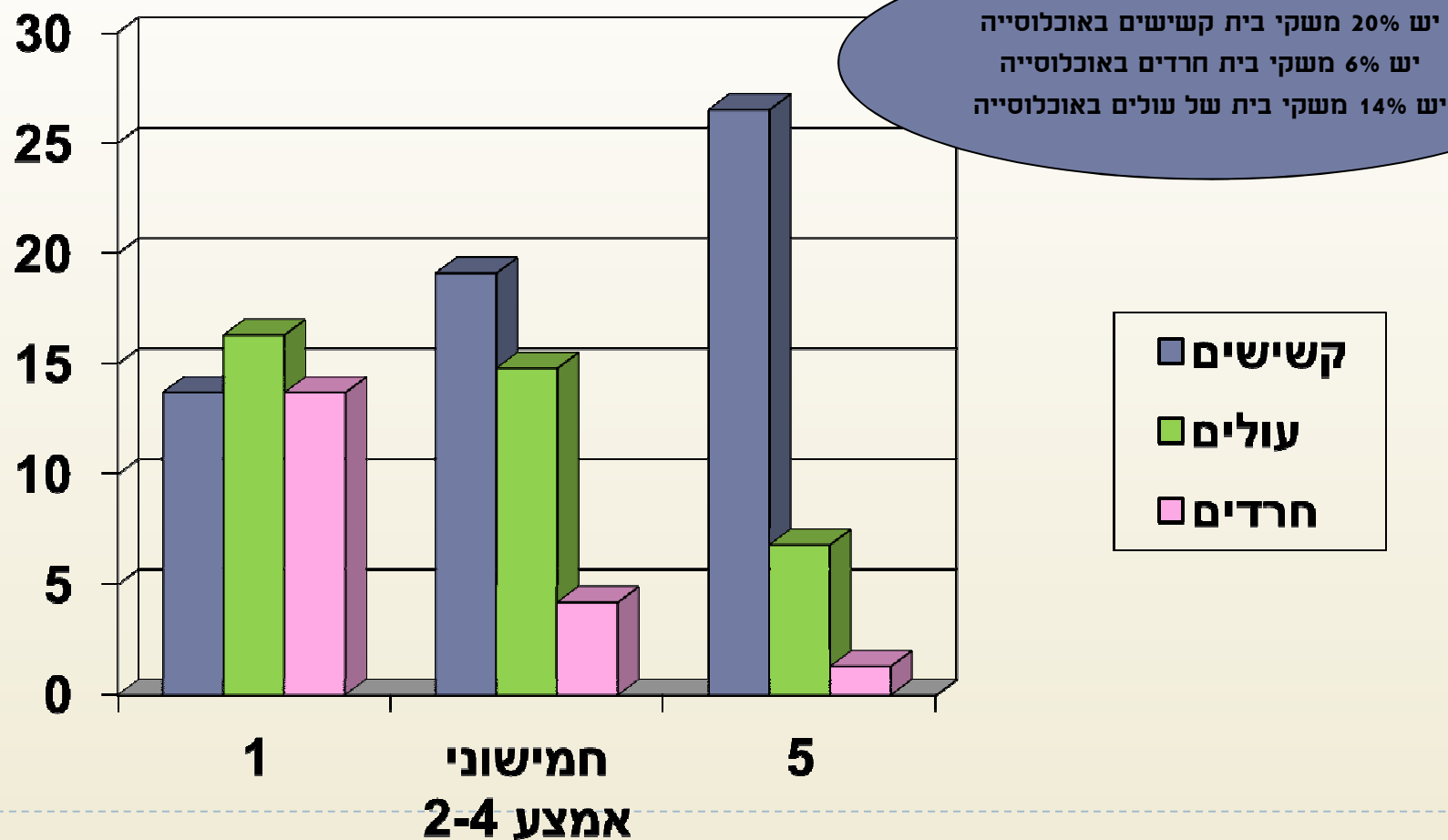

הרכב קבוצות אוכלוסייה לפי חמישוני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית - 2011

הרכב קבוצות באוכלוסייה בחמישוני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית - 2011

תחולת העוני – קבוצות באוכלוסייה (סקר הוצאות משק הבית)

- ▶ סך הכל משקי בית עניים: 19.5%
- ▶ ערבים: 48.5%
- ▶ חרדים: 48.7%
- ▶ עולים: 20%
- ▶ בני 65+: 20.5%

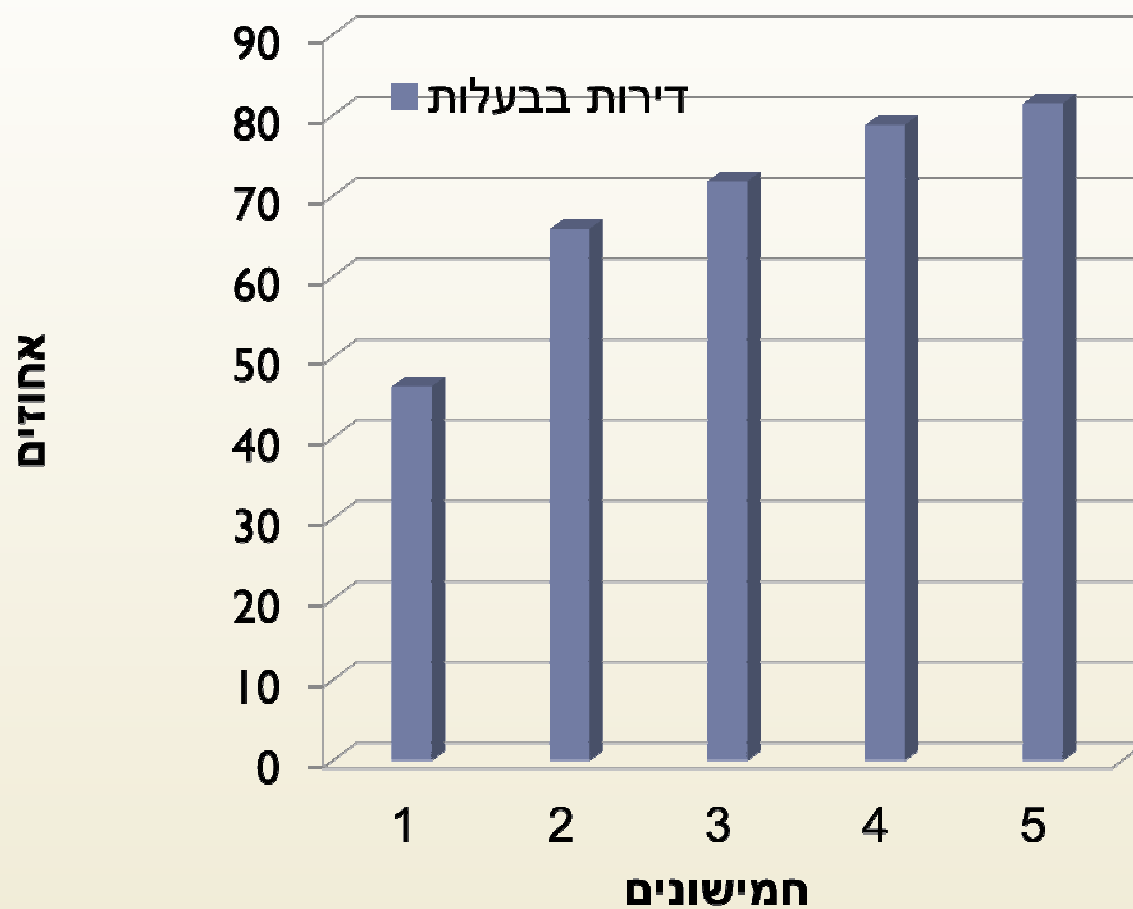

התפלגות משקי בית, לפי מעמד חברתי- כלכלי וחמישוני הכנסה נטו למשק בית, 2010

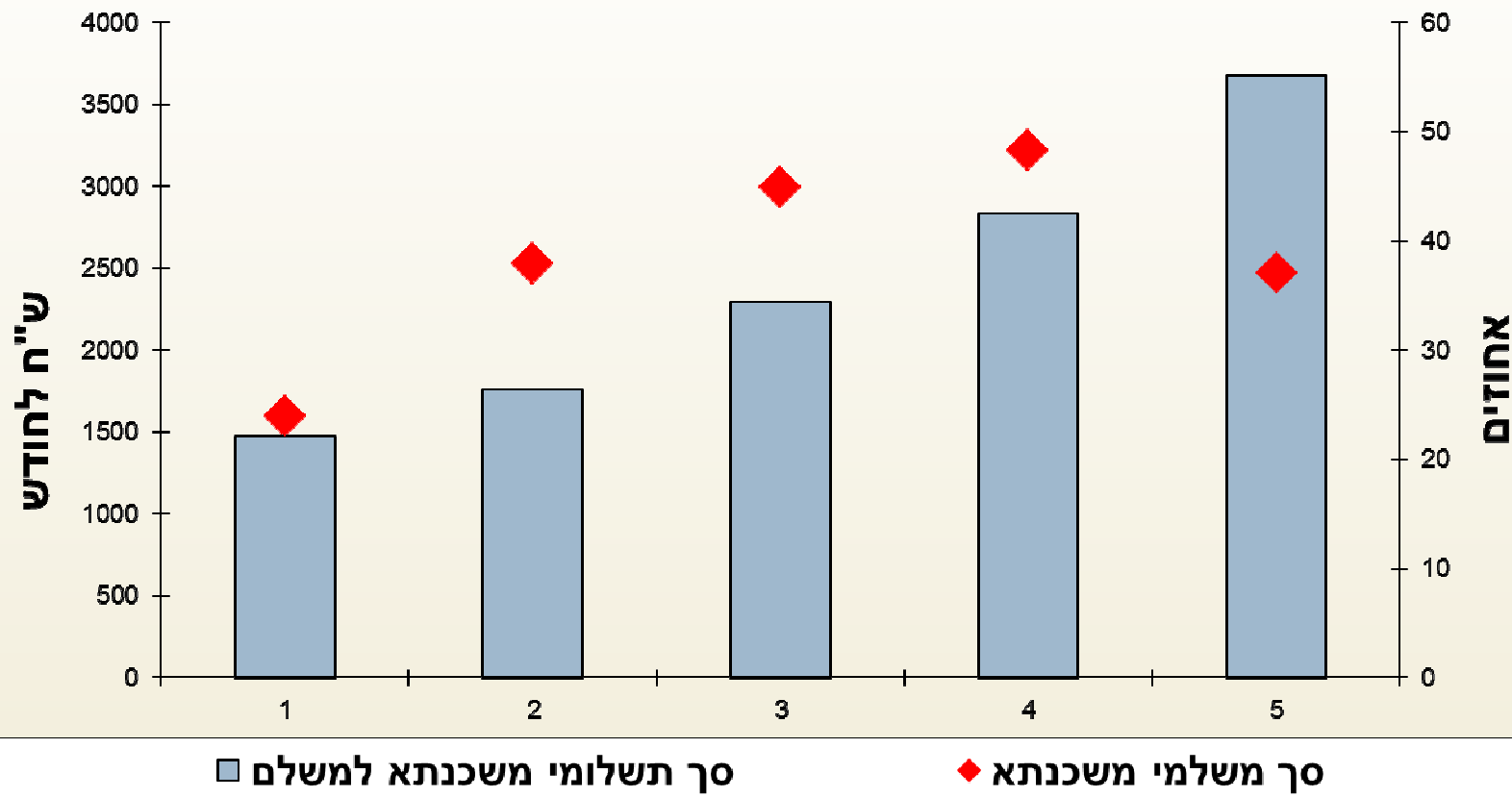
סך הכל	מעמד חברתי-כלכלי (רמת ישוב)			חמישון הכנסה נטו למשק בית (רמת משק בית)
	גבוה (8-10)	בינוני (4-7)	נמוך (1-3)	
אחוזים				
20.0	1.1	13.6	5.4	1
60.0	10.9	43.3	5.8	2-4
20.0	8.1	11.5	0.4	5
100.0	20.0	68.3	11.6	סך הכל

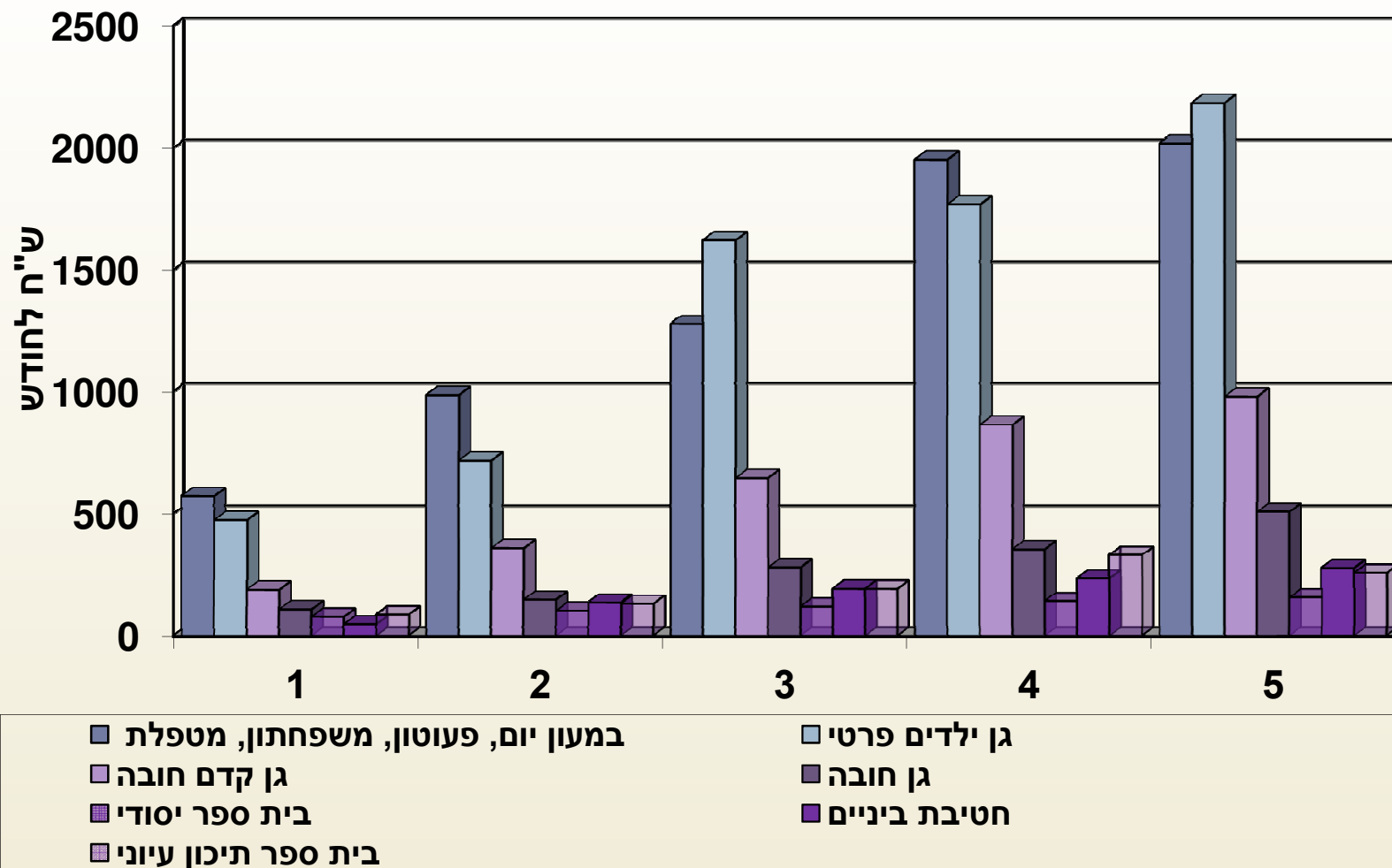
שיעור דירות בבעלות לפי חמישוני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית - 2011

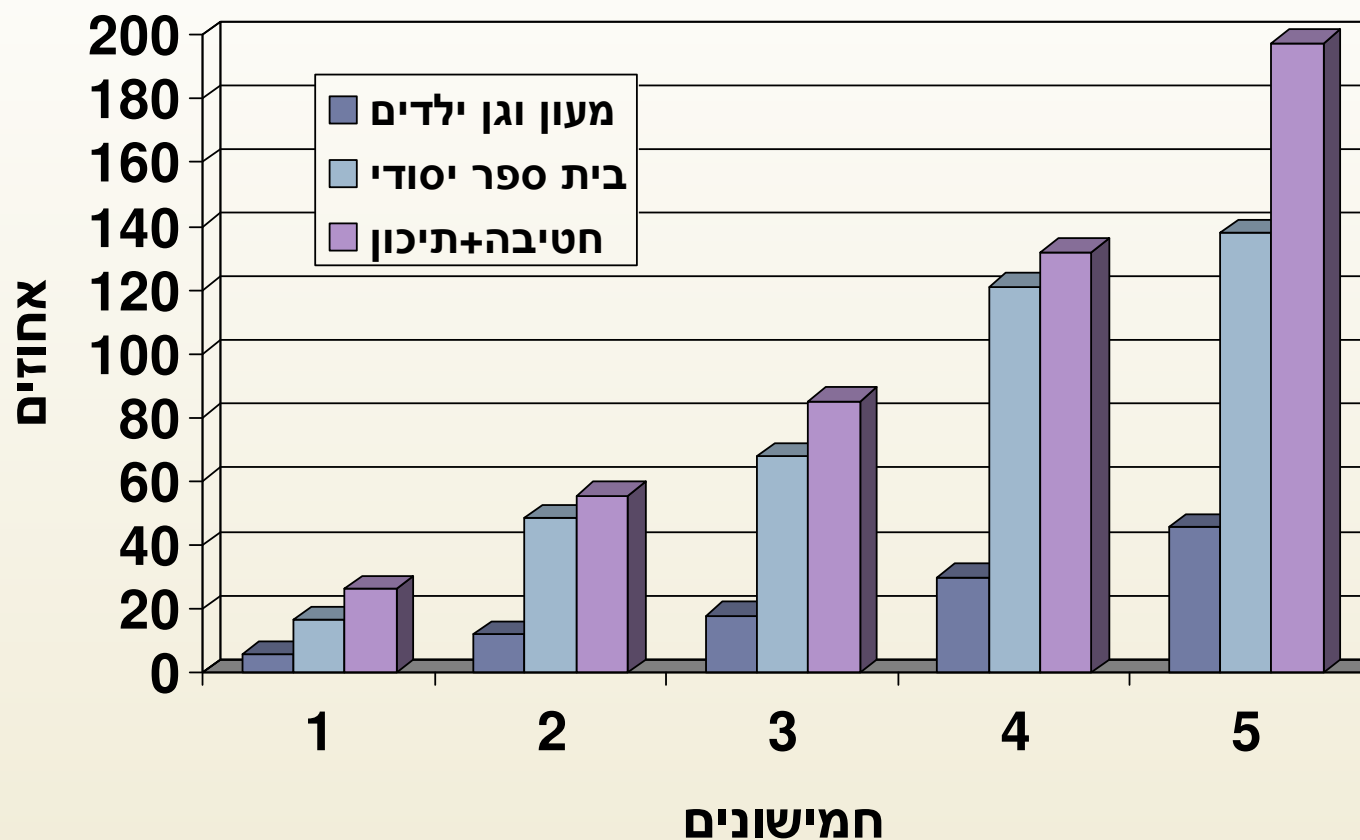
שיעור בעלי משכנתא ותשלום משכנתא לפי חמישוני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית - 2011

הוצאות לחינוך לילד בחמישני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית - 2011

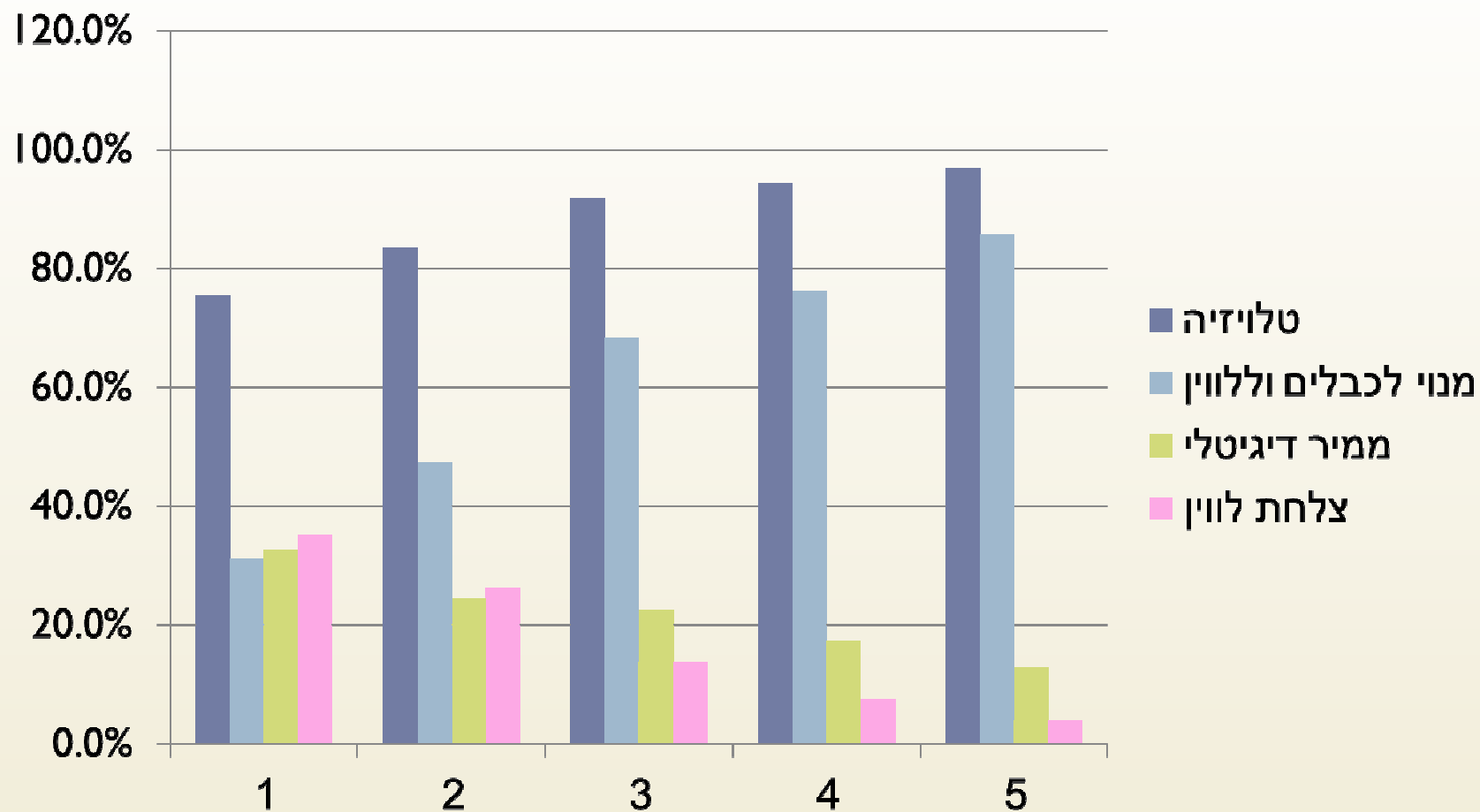

שיעור הילדים המשתתפים בחוגים בחמישונים של משקי בית לפי הכנסה נטו לנ"ס - 2011

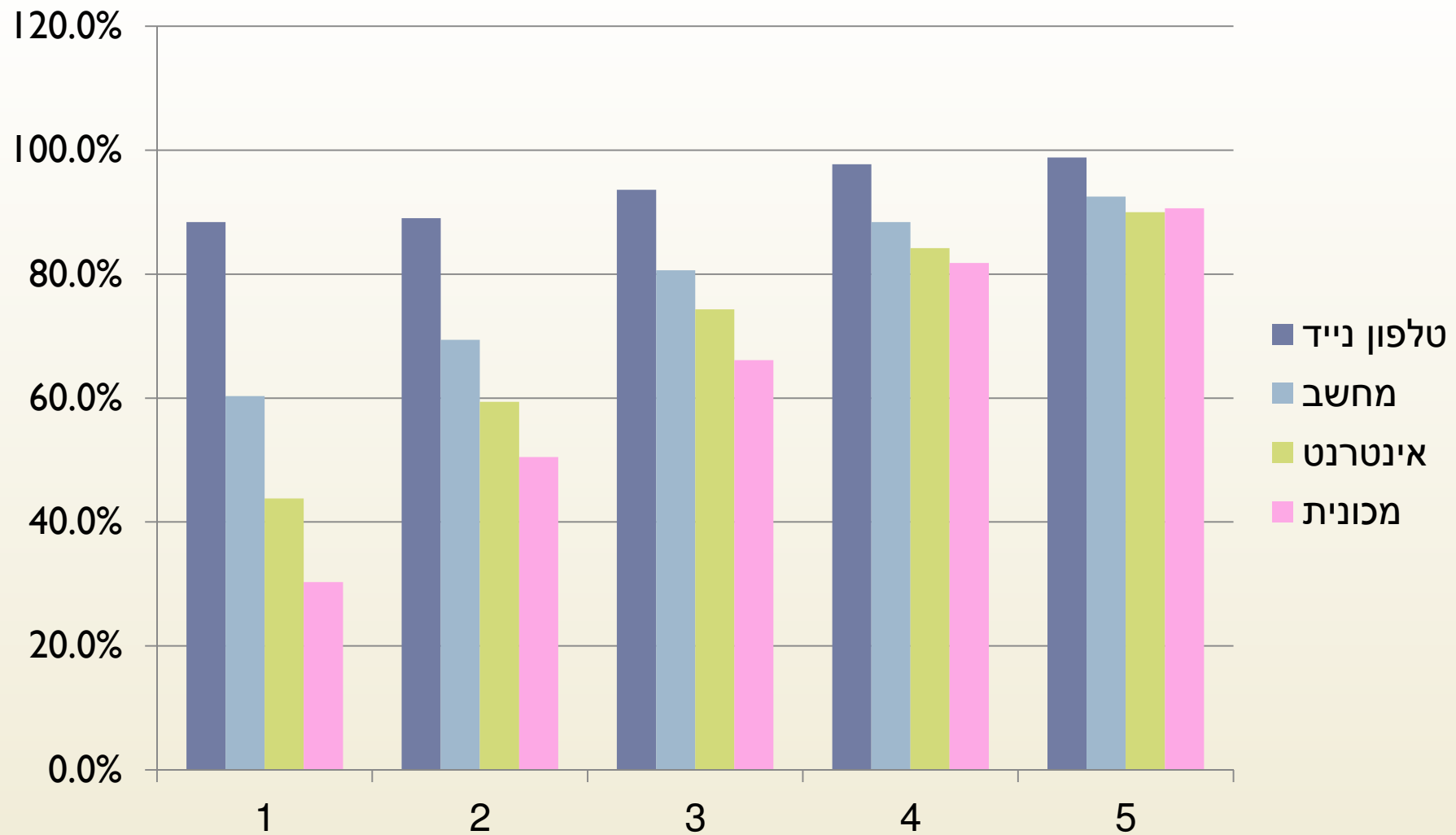

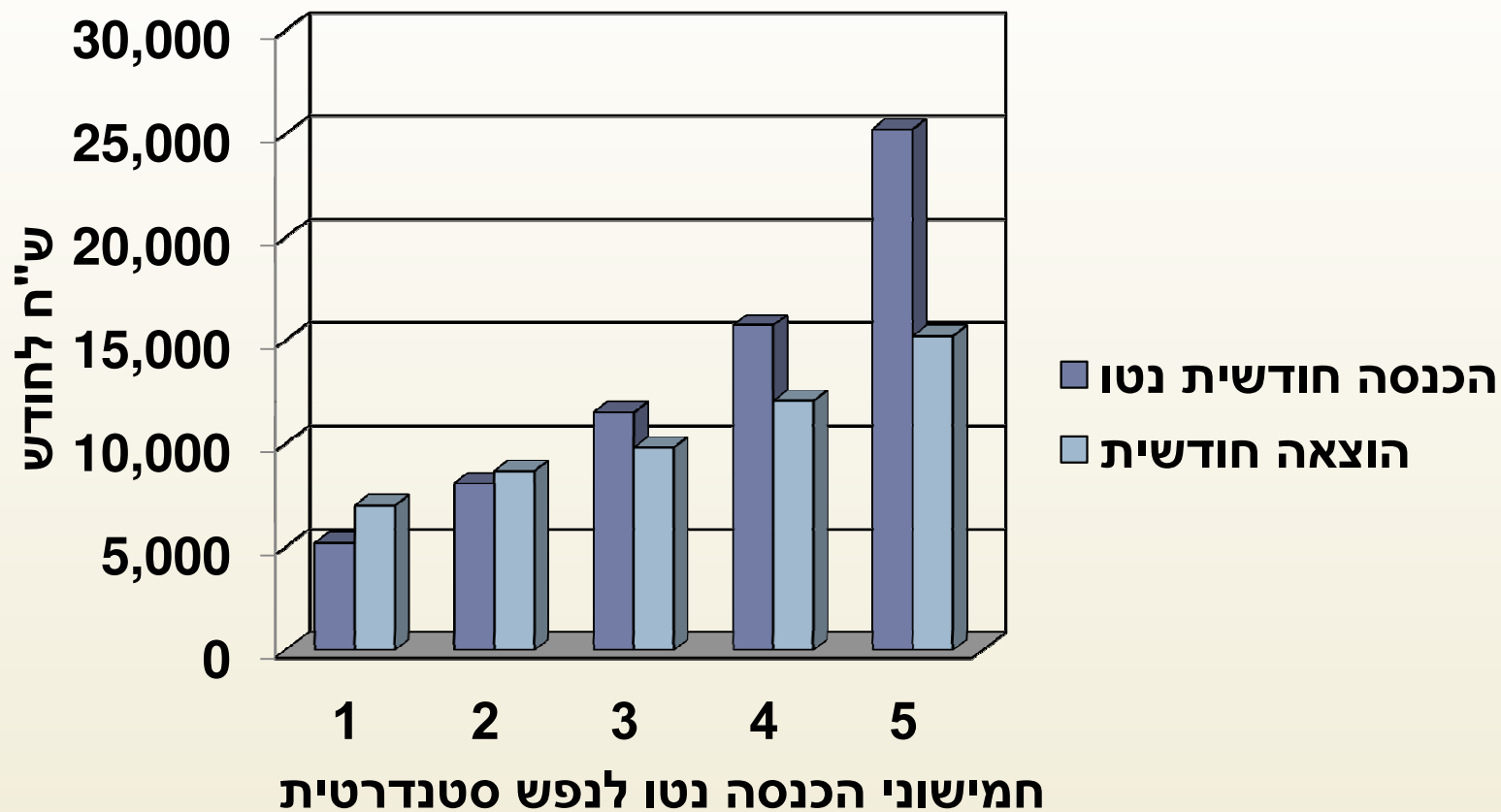
שיעור בעלות על מוצרי בידור, לפי חמישונים 2011

שיעור בעלות על מוצרי תחבורה ותקשורת, לפי חמישונים 2011

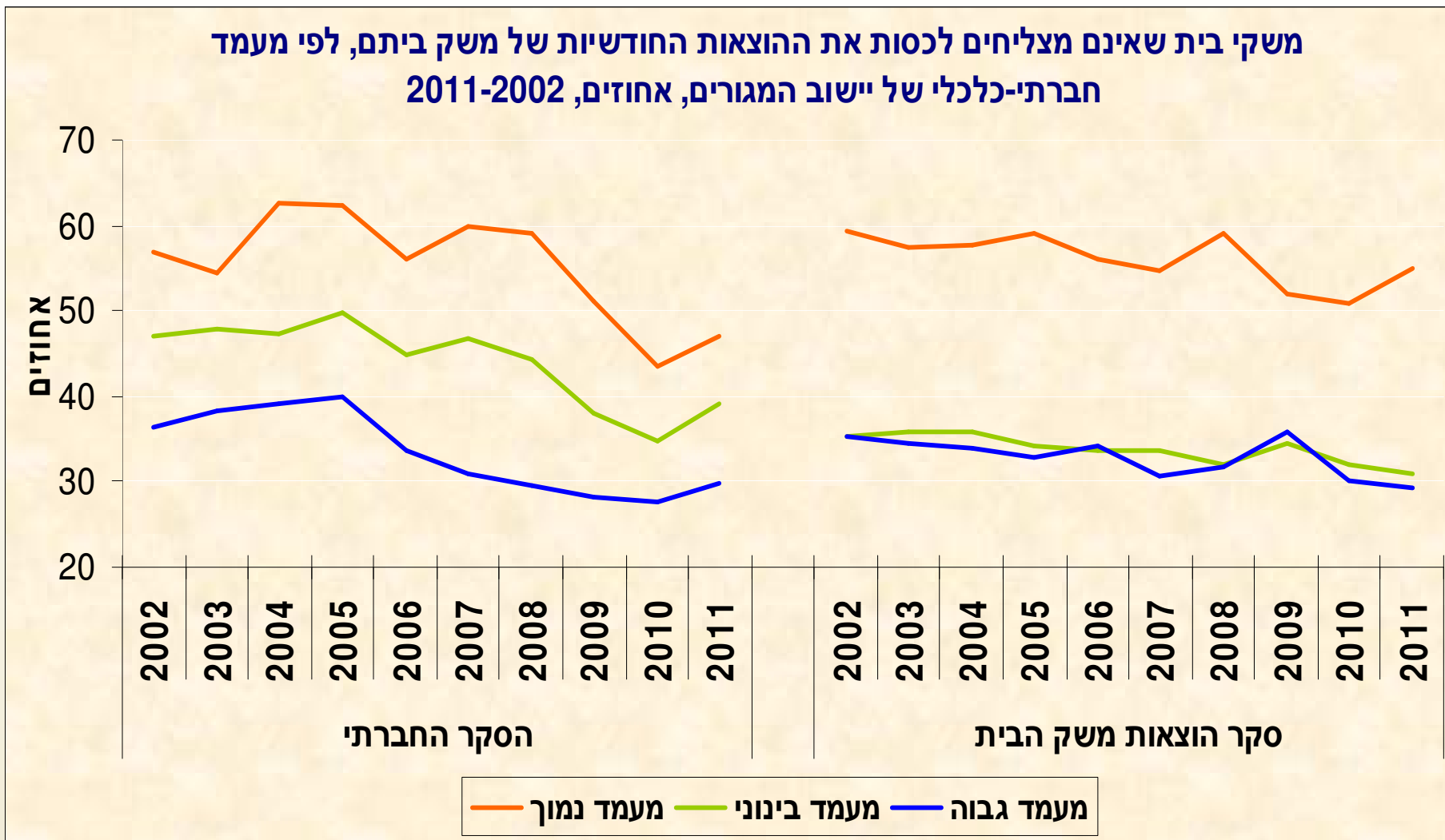

הפרש בין הוצאות להכנסות לפי חמישונים - 2011

ממצאים כמותיים, עקיפים וישירים כיסוי הוצאות

משקי בית שאינם מצליחים לכסות את ההוצאות החודשיות של משק ביתם, לפי מעמד חברתי-כלכלי של יישוב המגורים, אחוזים, 2011-2002

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزية

תודה

yafita@cbs.gov.il

צורת פרסום והפצת הנתונים

- ▶ הודעות לעיתונות
  - ▶ פרסומים שוטפים
  - ▶ קבצים - PUF/MUC
  - ▶ לוחות קבועים
  - ▶ לוחות לפי סוגי אוכלוסיות
  - ▶ לוחות בהתאם לבקשת המשתמשים/הלקוחות
-

עוני כתופעה רב מימדית

